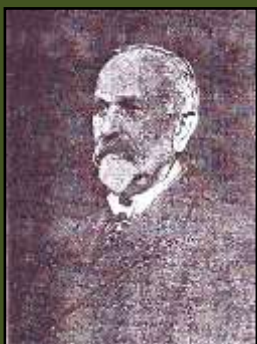

František Thomayer (1856 – 1938)

je bezesporu jedním z nejvýznačnějších zahradních architektů tvořících v poslední třetině 19. a na počátku 20. století. Narodil se v Trhanově u Domažlic v rodině zámeckého zahradníka 3. března 1856. Měl dvě sestry a dva bratry, z nichž o tři roky starší Josef se stal uznávaným lékařem – internistou a emeritním profesorem Karlovy univerzity v Praze. Druhý bratr Antonín, se stal katolickým farářem. František Thomayer navštěvoval nižší reálnou školu v Domažlicích v letech 1869 – 1871. Po ukončení této školy nastoupil 1. 8. 1871 do učení ke svému otci, který mu o necelé dva roky později, po zkrácené učební lhůtě, vystavil výuční list. Po té navštěvuje Zemský pomologický ústav v Praze (Troji) a po jeho absolvování odchází do ciziny přes Frankfurt a později do Stuttgartu. Zde je rok zaměstnán v městském zahradnictví v zásobní zahradě zámeckého parku. Ze Stuttgartu přichází v roce 1875 k firmě bratří Siesmayerů v Bockenheimu a odtud dále do Vídně, kde pracoval ve velké a známé společnosti Gartenbaugesellschaft při zakládání Rothschildových zahrad. V letech 1876-77 absolvoval firemní zahradnickou školu. Na jaře následujícího roku odešel František Thomayer do Francie, kde vyjma kratšího pobytu Belgie působil šest let. Nejprve ve školkách a pak u světoznámé firmy zahradního architekta Ed. Andrea v Paříži, kde dosáhl vedoucího místa.

V roce 1884 po úspěšném působení v cizině se vrací do Čech a přijímá místo městského zahradníka v Praze. V předložené služební přísaze si však vymínil následující podmínky: „Pokud mi nebude dovoleno podávat odborné rady a zúčastnit se vědeckých i veřejných odborných záležitostí, odstoupím a vrátím se do Francie.“ S tímto požadavkem byl tehdejší pražským starostou Dr. Černým vysloven souhlas a tak po složení přísahy dne 4. 3. 1884 se stává František Thomayer městským zahradníkem s ročním služným 1 200 zl. včetně stravy a naturálního bytu.

Po nastoupení do své funkce ihned začal s přeměnou stávajících městských parků. Již v prvním roce jeho působení v září roku 1884 vyslovila městská rada spokojenost s jeho činností a povolila vyplacení 200 zl. jako úhradu za cestovní výlohy z Francie. Na jaře následujícího roku byl František Thomayer jmenován definitivním zahradníkem Královského hlavního města Prahy. Jako uznání nad ukončenými úpravami a „za výtečné jeho přičinění ve službě obecní“ mu byl od prvního ledna 1886 zvýšen plat na 1 400 zl. Ročně, po následujících dvou letech o dalších 200 zl. s platností od prvního ledna 1888.

Podle statistiky z r. 1886 bylo tehdy v Praze „veřejných sadů 27, tři zásobní zahrady a školky, 5 871 stromů na ulicích a konečně 32 zahrad a zahrádek při školách a různých ústavech. Roční potřeba květin pro skupiny v sadech, které se pěstují v zásobní zahradě, činila 450 000 kusů různých druhů. V zásobní zahradě bylo mimo uvedené květiny též 50 000 dekorativních rostlin. Na Olšanských hřbitovech v nově založených částech bylo vysázeno toho roku 800 stromů.“ V roce 1887-1889 byla pod vedením Františka Thomayera uskutečněna citlivá rekonstrukce Chotkových sadů. Do období konce 90. let 19. století lze zařadit i úpravu Letenských sadů. Jako samostatný problém byla řešena výsadba stromů na Václavském náměstí, kde navrhuje originální řešení, které má zabránit hromadnému úhynu stromů na této lokalitě. Na začátku devadesátých let se aktivně účastní příprav na Zemskou jubilejní výstavu v roce 1891, obstarává dozor nad sadovnickými pracemi v Královské oboře. V této době se postupně dostává v několika případech do sporů s městem, protože projektoval nejenom pro město ale i soukromé osoby, kterými byl na základě

své známosti u nás i za hranicemi vyhledáván. Vypracoval soukromě větší množství plánů a poskytoval jednotlivým zákazníkům konzultace. Objevují se první udání a posléze další od svého dlouholetého přítele Julia Krýsy a jiná další osočování. K 31. 7. 1894 rezignuje František Thomayer na své místo a zabezpečuje svoji existenci jiným způsobem. Již v letech 1890-93 spolu se svým bratrem Josefem nakupuje jednotlivé pozemky v Říčanech, podle vlastního projektu nechává stavět potřebné budovy, zakládá živnost na zhotovování plánů parků a zahrad. Současně se podílí na přípravě Národopisné výstavy v Praze v roce 1895.

V dalším období se věnuje svým školkám a současně projektuje řadu zámeckých a městských parků, soukromých zahrad, zahrady továren, škol atd. Jeho pracovní úsilí však postupně omezoval jeho zdravotní stav. V roce 1915 trpí již pokročilou ataxií dolních končetin způsobující obtížnou chůzi. Nemoc mu postupně zabránila ve vedení zahradnického podniku v Říčanech, který předal svému příbuznému Františku Šatrovi. O čtyři roky později se jeho zdravotní stav natolik zhoršil, že přestal vycházet ze svého pražského bytu v Legerově ulici č. 84. Zemřel ve věku 82 let 18. února 1938.

Jeho činnost byla nesmírně rozsáhlá. Byl členem velkého množství spolků, v Praze založil zahradnickou školu, psal odborné články, vydával časopis, vyšlechtil mnoho nových odrůd, projektoval nesčetné množství zámeckých (městských veřejných, lázeňských) parků, zahrad (soukromých, továrních) a arboret. Z projektovaných parků jmenujeme alespoň zámecký park v Loučné nad Desnou, v Sobotíně, Kopidlnu, Stišíně, Kunraticích, Makovicích, Chrástu u Chrudimi, městský park v Kyjově, v Hranicích na Moravě, v Přerově, v Chrudimi, v Hradci Králové, v Pardubicích, lázeňský park v Mariánských lázních, v Bohdanči, arboretum lesnické školy v Hranicích na Moravě atd.

Jako jeden z mála našich zahradních architektů projektoval parky ve Francii, Rusku, Německu a snad i v Anglii. Ve svých projektech dokonale provázal přírodně krajinářskou část parku s pravidelnou částí, kterou tvořily ornamentální květinové záhony. Vodní plochy byly řešeny v dynamických tvarech s ostrůvky, mostky, poloostrovy a podobně.

Jeden z dalších významných zahradních architektů J. Kumpán o Františku Thomayerovi v roce 1936 při příležitosti jeho osmdesátých narozenin napsal:

„ ... přes nemilosrdný osud života může být i velkým zadostiučiněním, že si výsledků jeho dřívější činnosti velmi vážíme a může být ujištěn, že jeho jméno bude jednou v historii čl. zahradnictví zlatými písmeny zvěčněno.“

V Hranicích 19. 3. 2008

Zpracoval Ing. Vladimír Šmíd